

Чарэшневы сад. Беларуская версія

Ці рэальна ў нас вырошчваць паўднёвыя дрэвы?

Беларускія вучоныя ўпэўненыя, што чарэшня цалкам заслугоўвае ўвагі саадаводаў. На сёння Інстытутам пладаводства НАН Беларусі выведзена больш за дзясятка уласных сартоў і селекцыйная работа працягваецца. Калі раней лічылася, што пладовыя дрэвы варта вырошчваць толькі на поўдні краіны, то зараз дзякуючы марозаўстойлівым сартам чарэшні добра будуць расці па ўсёй Беларусі.

Вядома, выдаткі на закладку такіх садоў могуць быць большымі, чым, напрыклад, пры вырошчванні яблынь. Усё ж трэба ўлічыць і такія нюансы, як абарона насаджэнняў ад птушак, граду, дажджу. Але гэтая культура высокарэнтабельная, і ўсе выдаткі хутка акупяцца. Сёння па якасці беларуская чарэшня не саступае паўднёвай, сярэдняй маса ягады — 6,5 грама, але ёсць і сарты з максімальнай масай плода ў восем грамаў. З такой прадукцыяй можна смела выходзіць на рынак. І калі беларускія саадаводы зацікавацца такой культурай, можна было б істотна скараціць імпорт па чарэшні. Нават грузінскія калегі зацікавіліся распрацоўкамі беларускіх вучоных. Да таго ж беларускія сарты зімаўстойлівыя і адрозніваюцца хуткаплоднасцю — костачкавыя культуры на семянных прышчэпах уступаюць у плоданашэнне на трэці-чацвёрты год.

Яблыні беларускай селекцыі на клонавых прышчэпах наогул даюць ураджаі ўжо на другі год пасля пасадкі. Усё гэта ўплывае на хуткую акупнасць насаджэнняў. Так, адно таварнае плоданашэнне яблынь ужо пакрывае выдаткі на пасадку, таму вытворцы ўважліва сочаць за распрацоўкамі вучоных. І, як паведаміў на прэс-канферэнцыі дырэктар Інстытута пладаводства НАН Беларусі Аляксандр Таранаў, вучоныя гатовыя дзяліцца сваімі селекцыйнымі дасягненнямі, заключаць дагаворы аб вытворчым выпрабаванні найноўшых сартоў.

Трэба сказаць, што інстытут вядзе селекцыю па такіх культурах, як яблыня, груша, вішня, чарэшня, чорныя і чырвоныя парэчкі, агрэст і іншых. Акрамя таго вучонымі праводзіцца актыўная работа па захаванні генетычных рэсурсаў. З 2012 года «саадавінная» калекцыя Інстытута пладаводства прызнана нацыянальным здабыткам. На сёння ў ёй больш за пяць з паловай тысяч узораў сартоў 40 культур 110 відаў. Для прыкладу, толькі ў калекцыі вінаграду 510 узораў! Усё гэта захоўваецца ў саадах інстытута, якія займаюць вялізныя плошчы. Гэта адзін з найбуйнейшых садоў у Цэнтральна-Усходняй Еўропе, і аналагаў яму ў Беларусі няма. У склад навуковага цэнтра ўваходзіць і Талачынскі кансервавы завод, пад пладовыя насаджэнні якога занята больш за 600 гектараў і дзе новыя распрацоўкі вучоных найперш праходзяць вытворчае выпрабаванне. Напрыклад, па выніках вырошчвання грушы Проста Марыя згаданы сорт, між іншым адзін з найлепшых у Беларусі, быў раяніраваны па Віцебскай вобласці.

Працуюць вучоныя і з культурамі, якія раней не былі характэрныя для беларускіх садоў. Імі сабраная багатая калекцыя па абрыкосе, грэцкім арэху, больш за 30 сортаў зораў персіка. Зразумела, багаты генафонд выкарыстоўваецца і ў селекцыйнай рабоце.

Акрамя таго вучоныя вядуць даследаванні, звязаныя з пошукам замежных сартоў, якія маглі б паспяхова вырошчвацца ў саадах нашай краіны. Напрыклад, летась на дзяржаўнае сортавыпрабаванне перададзены сорт ігрушы Талгарская прыгажуня з імняга тэрміну выспявання.

У той жа час беларускія сарты запатрабаваныя за мяжой. У прыватнасці, 16 сартоў плодовых культур раянаваны па цэнтральным рэгіёне Расіі. Хіба гэта не пацвярджанне добрага патэнцыялу нашых сартоў, якія могуць расці ў розных кліматычных умовах? Беларускія яблыні здольныя вытрымліваць тэмпературы каля мінус 40. Найбольш распаўсюджаныя ў Расіі такія сарты, як Алёся, Антэй, Імант, Вёсяліна і іншыя, шырокую вядомасць атрымала беларуская груша Проста Марыя з познім тэрмінам выспявання. Добра сябе зарэкамендавалі беларускія сарты і на Украіне, адзін з самых папулярных там — Сябрына — вылучыўся і ўраджайнасцю, і таварнасцю плоду.

Сярод апошніх сартоў, перададзеных вучонымі на дзяржвыпрабаванне, у тым ліку ўласныя распрацоўкі глогу і каліны. Вучонымі вядуцца выпрабоўванні як для прамысловага, так і для аматарскага садаводства, прычым для апошняга па выніках экспертнай адзнакі праводзіцца больш паскоранае раянаванне сартоў.

Заняліся вучоныя і хмелем. Нядаўна была распрацаваная тэхналогія па яго размнажэнні, выведзеныя аздароўленыя расліны і закладзены матачнік.

Навуковыя даследаванні праводзяцца таксама ў лабараторыі пчалярства. Сярод апошніх распрацовак — тэхналогія высокашчыльнага апылення садоў. Да нядаўняга часу было рэкамендавана мець дзве сям’і пчол на гектар пасадак, але праведзеныя даследаванні паказалі, што для апылення сучасных, больш інтэнсіўных садоў іх патрэбна каля шасці.